

HET BIETENJAAR 2019

Areaal

In 2019 bedroeg het suikerbietenareaal 80.709 hectare. Dit is ruim vijfduizend hectare lager dan het areaal in 2018 (85.996 ha).

Bodemstructuur

Alleen van 18 tot 25 januari was het even echt winterweer en vroom het streng. Maar gemiddeld was de winter zeer zacht, zeer zonnig en viel er een normale hoeveelheid neerslag. De bodemstructuur was eind februari goed.

Rassenkeuze en zaadsoorten

Dit was het eerste jaar na het verbod van de neonicotinoïden. Er mocht dus geen speciaal pillenzaad meer uitgezaaid worden. 72% van het areaal werd gezaaid met het insecticide Force in de pil. Bietencystealtjesresistente rassen hadden een aandeel van 48%. Twee procentpunten meer dan in 2018. Het aandeel van de rhizoctoniaresistente rassen daalde licht van 30% naar 29%. Zes procent van het bestelde zaad had zowel rhizoctonia- als bietencystealtjesresistentie. De bijdrage van nieuwe rassen bedroeg dit jaar 30% en was ongeveer gelijk aan 2018. Het meest gezaaide ras (15%) was wederom het rhizoctoniaresistente ras BTS 7105 RHC.

In 2019 werd op circa 22% van het areaal een ras met aanvullende rhizomanieresistentie gezaaid.

Zaaien

Eind februari was er al mooi voorjaarsweer en begon het bij menig teler te kriebelen. Volgens de Agrarische Dienst van Suiker Unie was in de laatste week van februari 365 hectare gezaaid in West-Brabant, Flevoland en op de Noordelijke klei. Maar op veel plaatsen viel in maart veel regen, dus lagen veldwerkzaamheden weer even stil. Eind maart kwam de zaai flink op gang, op 1 april was 20% van het areaal gezaaid. In een week tijd werd 30% van het bietenareaal gezaaid, want op 9 april was 50% van het bietenzaad aan de grond toevertrouwd. In het zuidwesten, en later ook in Oostelijk Flevoland, stonden bietenplanten tegen een korst, terwijl in de Betuwe en het zuidoosten het zaad droog lag na het zaaien. Verschillende percelen werden gerold om het zaai-bed aan te drukken of korst te breken. Er werden bietenpercelen om diverse redenen berekend, zowel vanwege het droogliggende zaad als ook om de korst te breken. Half april was 87% gezaaid.

De nachtvorsten van half april hebben gelukkig vrijwel geen schade aangericht in de bieten, met uitzondering van enkele gevallen in Limburg en Oost-Brabant. De gemiddelde zaaidatum in Nederland is uitgekomen op 7 april, twee dagen

later dan het vijfjarig gemiddelde. Het zuidwesten had de vroegste gemiddelde zaaidatum; Zeeuws-Vlaanderen 1 april, Zeeuwse eilanden 2 april en West-Brabant 3 april. De gemiddelde zaaidatum was in het noorden het laatst met 10 april voor Noordelijke klei, 11 april voor Noordelijk dal en 12 april voor Noordelijk zand.

Foto 1. Op diverse percelen ontstond door felle buien en daarna droogte een korst. Diverse percelen moesten daardoor overgezaaid worden.

Opkomst en beginontwikkeling

Half maart kwamen de eerst gezaaide bieten boven. In april werd op diverse plaatsen schade door muizenvraat gemeld. De opkomst verliep zeer wisselend. De plantaantallen varieerden sterk. Vanuit alle gebieden werd wel enige vorm van insectenaantastingen gemeld. Maar ook droogte zorgde voor droogliggend zaad of onderdoor drogen. Eind april vielen in een aantal gebieden enkele welkome buitjes. Er viel helaas niet overal genoeg regen. In het noordoosten bleef het droog en door de combinatie met harde wind ontstond er behoorlijk wat stuifschade op 23 en 24 april. De beginontwikkeling verliep traag door de lage temperaturen in mei, het sombere weer en insectenaantastingen. De insectendruk was hoog. Met name in het noorden van het land ontwikkelden de bieten zich nauwelijks tot half mei. Vanaf half mei steeg gelukkig de temperatuur in de meeste gebieden en groeiden de bieten zichtbaar. In het noorden bleef het echter lang koud. Mei was opvallend kouder dan normaal. De lente was zacht, zeer zonnig en vrij droog.

Eind mei werd door de Agrarische Dienst van Suiker Unie gemeld dat de eerste percelen het veld dicht hadden en dat de groeipuntsdatum daar bereikt was. Dit waren percelen die al in februari gezaaid waren in het zuidwesten en het midden van het land. De verschillen waren echter groot. In met name het noorden stonden de bieten eind mei in het vier- tot zesbladstadium.

De groeipuntsdatum is dit jaar beïnvloed door de koude meimaand. De hoge temperaturen in juni hebben voor een flinke inhaalslag gezorgd. De

groeiopunt datum kwam voor heel Nederland uit op 18 juni. Daarmee begonnen de bieten vier dagen later aan de diktegroei dan het vijfjaarsgemiddelde. In 2019 is in totaal 919 hectare suikerbieten overgezaaid, de redenen waren: stuifschade (461 ha), muizen (212 ha), korstvorming (102 ha), vorst (40 ha), vretelij (36 ha), spuitfouten (25 ha) en overige oorzaken (44 ha). De meest getroffen gebieden waren Noordelijk dal/veen (457 ha), West-Brabant (175 ha) en Noordelijke klei (164 ha). De resterende 122 hectare overzaai was verdeeld over de overige gebieden, waarbij Zeeuws-Vlaanderen, Noordelijk zand en Limburg er in positieve zin uitsprongen met respectievelijk 1, 0 en 0 hectare overzaai. Zie verder de inventarisatie van de Agrarische Dienst van Suiker Unie op www.bietenstatistiek.nl. Veel percelen hadden een lager plantenaantal dan normaal. Vaak door korstvorming/verslemping, maar ook door insectenschade.

2019 was wederom een warm jaar en veel weerrecords werden gebroken, de meeste waren temperatuurrecords. De meeste maanden waren warmer dan normaal, alleen mei en november waren kouder. De junimaand was de warmste ooit gemeten. Juli begon fris, maar al snel werden warmterecords gebroken. Met als hoogste temperatuur op 25 juli zelfs meer dan 40 graden.

Onkruidbeheersing

De onkruidbeheersing verliep, ondanks de lage temperaturen, zonder al te veel problemen.

Aardappelopslag

Eind april was al op diverse percelen aardappelopslag zichtbaar. Veel (hand)werk was nodig om het te bestrijden.

Onkruidbieten en schieters

Eind juni verschenen de eerste schieters. In sommige gebieden behoorlijke aantallen, met name in de vroegezaaide (februari) percelen.

Ziekten, plagen en andere schade

In deze paragraaf volgt een overzicht van de meest opvallende zaken in 2019.

Ondergrondse springstaarten

In april werd op diverse percelen in het zuidwesten en op de Noordelijke klei schade door ondergrondse springstaarten geconstateerd.

Muizen

Muizen hebben op diverse percelen schade veroorzaakt door niet-gekiemde zaden op te graven en leeg te eten.

Bietenkevers

Op diverse kleiperdelen werden aantastingen gevonden door bietenkevers. Bij biet-op-biet of biet-naast-bieten vreten ze flinke hoeveelheden bietenplanten boven- of ondergronds aan.

Foto 2. Soms zaten de bietenkevers massaal in het hartje van de jonge bietenplant.

Zwarte bonenluizen

Al in april werd op grote schaal zwarte bonenluizen gevonden. Vaak al op kleine bietenplantjes. Bladeren krulden om. Meestal werd de schadeprempel niet gehaald. Na half mei nam op veel percelen de druk door zwarte bonenluizen af.

Foto 3. Zwarte bonenluizen waren al vroeg in het gewas aanwezig. Op sommige percelen al in het kiembladstadium. De kiembladeren krulden soms al door de luizen.

Groene luizen

Begin mei werden de eerste groene perzikluizen gevonden. Tot ver in juni kwamen deze voor in de bietenpercelen.

Nuttige insecten

Groene perzikluizen en vooral zwarte bonenluizen werden al vroeg gevonden in de bieten, maar ook al veel natuurlijke vijanden, zoals (eitjes van) de gaasvlieg, lieveheersbeestje, soldaatkevers, loopkevers.

Foto 4. Vroeg werden ook al veel soldaatkevers gevonden in bieten. Zij voeden zich onder andere met zwarte bonenluizen.

Bietenvlieg

Half mei werden in heel Nederland eitjes van de bietenvlieg gevonden en al vrij snel daarna ook de eerste mineergangen. De aantasting van de eerste generatie zette gelukkig niet echt door.

Zilverziekte

Het tweede jaar op rij, dit jaar voornamelijk in het rivierkleigebied, is in de bieten zilverziekte (*curtobacterium*) geconstateerd. De belangrijkste symptomen van deze bacterieaantasting zijn verdikte bladeren met een matgrijze/zilverachtige kleur. De aangetaste bieten blijven achter in groei. De vaatbundels in de wortels zijn bruin verkleurd.

pH

Ook in 2019 ontving IRS Diagnostiek (project 07-03) in de maanden mei en juni diverse monsters van slecht groeiende bieten door een te lage pH, waarbij de pH lager was dan 4,8.

Droogte/watertekort en hitte

De regionale verschillen in neerslag waren groot. Vanaf mei werd het vooral in het oosten voor het tweede jaar op rij droog tot uitzonderlijk droog. Als gevolg van de hoge temperaturen en de droogte hing het loof op veel percelen slap of sliep zelfs en dat begon al in juni. In andere gebieden viel in juni nog de nodige neerslag. In deze regio's groeiden de

bieten goed.

De hittegolf in juli, met lokaal temperaturen van boven de veertig graden, zorgde voor veel slaphangend bietenblad. Eind augustus volgde een tweede hittegolf. De neerslagverschillen tussen de regio's, maar ook binnen de regio's, waren groot, met veel regen in delen van het westen en veel minder in het oosten.

Vergelingsziekte

Vanaf eind juni werden vooral in het zuidwesten plekken met aantastingen door vergelingsziekte gevonden. Deze virussen zijn overgebracht door groene perzikluizen.

Bladschimmels

In de derde week van juni werd *cercospora*, *stemphylium* en roest gevonden op diverse percelen in Drenthe en Oost-Brabant. Daarna volgden van 2 tot 17 juli de andere gebieden. Door de hoge temperaturen en de droogte bleef de aantasting lang beperkt, tot de weersomstandigheden weer gunstig werden voor *cercospora*. Eind augustus begon de *cercosporadruk* in het zuidoosten en noordoosten toe te nemen. Later waren vooral bieten op schaduwplekken, voormalige bietenlaadplaatsen en beregende bieten behoorlijk aangetast. De uitbreiding die in september te zien was, kwam door infecties enkele weken eerder. Meer over bladschimmels is te lezen bij de projecten 12-12 en 12-14.

Rupsen

Eind juli werden op diverse plaatsen gaatjes zichtbaar in het bietenblad door vraat van rupsen van de gamma-uil.

Foto 5. Een pop van de gamma-uil.

Bietenmot

Net als vorig jaar werd er in het oosten, tegen de Duitse grens aan, aantasting door de bietenmot gevonden op enkele percelen.

Foto 6. Bietenmotaantasting op een perceel in Limburg waar droogte en hitte ook een rol speelde (foto: Agrarische Dienst Suiker Unie).

Groeiverloop

Half augustus verwachtte Suiker Unie een gemiddelde wortelopbrengst van 84 ton per hectare en een suikeropbrengst van 14 ton per hectare. Gedurende de campagne werd de prognose eerst naar beneden en daarna weer wat naar boven bijgesteld. De lange periode van droogte heeft vooral op de lichte gronden en dan met name in het oosten veel opbrengstderving gegeven. Eind augustus was er landelijk de tweede hittegolf van 2019. September was zonniger dan normaal. De herfst in z'n geheel was nat, maar er waren grote regionale verschillen. Vooral in het westen viel veel neerslag, in het oosten bleef het ondanks flinke buien erg droog. De regen eind september/begin oktober zorgde voor stagnatie van het rooien. Door de natte herfst zijn meer overlaadwagens ingezet. De neerslag na de langdurige droge periode zorgde voor bladherstel op percelen waar de groei was achtergebleven of stilstond. Oktober was somber door een flink tekort aan zonuren, met hoge nachttemperaturen. Dit alles had een negatief effect op het suikergehalte.

Oogst

De fabriek in Dinteloord startte op 6 september en de fabriek in Viervelaten op 10 september. Door de droogte was het animo om vroeg te rooien niet groot. Liever lieten telers de bieten nog in de grond staan, in de hoop dat er nog wat nagroei zou komen, zeker in de oostelijke helft van Nederland. In het begin van de campagne was op sommige klei- en lösspercelen de (onder)grond zo hard dat bij het rooien meer breuk optrad dan normaal. Het slaphangende en verdroede blad was vaak moeilijk te verwijderen. Ook werden in de bieten op diverse kleipercelen groeischeuren gevonden. Voordeel was wel dat de droge omstandigheden voor lage tarracijfers in het begin van de campagne zorgden. De opbrengsten en de gehalten waren vanaf het begin zeer wisselend. Met vooral op lichte gronden

uitschieters naar beneden. Daar waar veel hergroei na droogte of bladschimmelaantasting optrad, was het suikergehalte duidelijk lager.

In de loop van september werd het weer wisselvallig. Na enkele dagen droog weer viel er de nodige neerslag. Landelijk was de herfst, met gemiddeld 284 mm tegen een langjarig gemiddelde van 243 mm, nat. De herfstmaanden zijn alle drie nat verlopen. De neerslagverschillen binnen het land waren groot. In het noorden en het westen van het land viel de meeste neerslag, de minste in het zuiden en oosten. Het noordwesten van het land is het natst geweest, met daar ruim 130 mm meer dan het langjarig gemiddelde van 264 mm. In het oosten en zuidoosten van het land verliep de herfst veelal droog. Daar viel ruim 20 mm minder dan het langjarig gemiddelde. In het oosten van het land was er toen nog sprake van droogte. Doordat met enige regelmaat storingen over de westelijke helft van ons land trokken, was daar de herfst natter dan een doorsnee herfst. De bietenoogst verliep daardoor in enkele gebieden moeizaam. Begin december moest nog 20 procent van het areaal geroid worden.

Seizoenoverzicht totale neerslagsom
Herfst 2019 - Waarde per KNMI-station

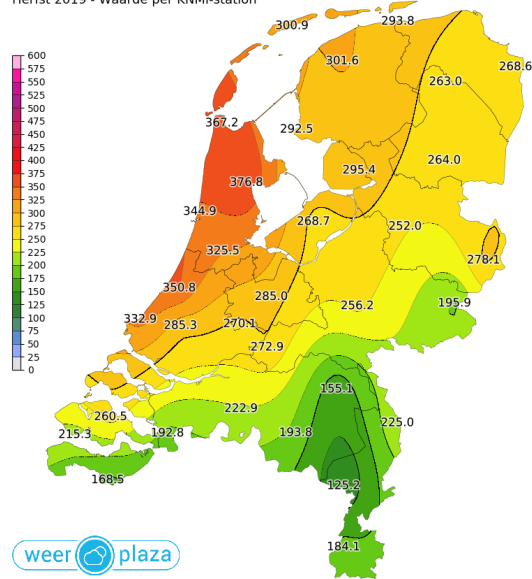

Foto 7. Overzicht van totale neerslagsom van 1 september tot 1 december 2019 (bron: Weerplaza).

De uiteindelijke gemiddelde suikeropbrengst van 13,7 ton per hectare lag maar 3,5% onder het vijfjarig gemiddelde van 14,2 ton. Dat verbloemt een beetje de enorme spreiding in opbrengsten. In het westen van Nederland was sprake van een vrijwel normaal groeiseizoen, in het zuidwesten viel op sommige percelen het suikergehalte en de suikeropbrengst tegen door onder andere vergelingsziekte. In het oosten bleven de wortelopbrengsten soms steken op nog geen 50 ton.

Foto 8. Op 20 november vror het in sommige regio's licht. Daarna pas weer enkele nachten in de laatste week van december.

Bewaring

De tweede helft van november werd de eerste vorst van betekenis voorspeld. Eind december vror het in een aantal regio's licht.

Op 10 en 18 januari 2020 hebben de fabrieken in respectievelijk Vierverlaten en Dinteloord de laatste bieten van deze campagne verwerkt.

Enkele gemiddelde gegevens van het bietenjaar 2019:

fabrieksareaal (ha)	80.709
gemiddelde zaaidatum	7 april
zaaiafstand in de rij (cm)	18,8
aandeel Force in pillenzaad (%)	72
aantal planten per hectare	83.936
wortelopbrengst (t/ha)*	83,9
suikergehalte (%)*	16,3
suikergewicht (t/ha)*	13,7
tarra (%)*	12,2
winbaarheidsindex (WIN)*	89,6
totaal witsuiker Nederland (kton)	1.098

* Op basis van fabrieksareaal en geleverde bieten.

De gegevens zijn afkomstig van Suiker Unie en de Unitip-registratie.